

UNA ECONOMIA PER AL 99%

ESPANYA, UN CREIXEMENT ECONÒMIC
QUE DEIXA FORA LES PERSONES
MÉS VULNERABLES

OXFAM
Intermón

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ [03]

1 **RADIOGRAFIA DE LA DESIGUALTAT A ESPANYA:
UNA RECUPERACIÓ QUE NO ARRIBA A TOTES LES PERSONES** [07]

- Concentració de riquesa, cada cop més en menys mans [10]
- Espanya: una societat més desigual,
més empobrida, més fràgil [11]
- El risc d'exclusió augmenta: les oportunitats
no són iguals per a tothom [13]

2 **PER QUÈ CREIX LA DESIGUALTAT A ESPANYA?** [14]

- 2.1 Una economia que genera desigualtat: salaris
que no es recuperen malgrat els beneficis empresarials** [15]

 - Les empreses recuperen beneficis mentre els salaris
s'estanquen a la baixa [15]
 - Precarietat laboral i salaris desiguals:
la tempesta perfecta [17]

- 2.2 Un model fiscal insostenible que aprofundeix
la desigualtat** [20]

 - Els desequilibris tributaris: al·lèrgia
a gravar més qui més té? [21]
 - Paradisos fiscals: el gran forat negre
de les finances públiques [25]

3 **CAP A UNA ECONOMIA MÉS HUMANA** [26]

NOTES [30]

Aquesta publicació ha estat elaborada amb l'assistència de la Unió Europea. El seu contingut és responsabilitat exclusiva d'Oxfam Intermón, i en cap cas s'ha de considerar que reflecteix els punts de vista de la Unió Europea.

OXFAM Intermón

INTRODUCCIÓ

“ La desigualtat és una bomba de rellotgeria ”

Muhammad Yunus

El Fòrum Econòmic Mundial reuneix una vegada més les elits econòmiques i polítiques a Davos, una petita localitat als Alps suïssos, per debatre sobre els grans reptes a què s'enfrontarà el món en aquest proper any. El tema triat per a aquesta edició és *Responsible and Responsible Leadership*, que podria traduir-se com: “Lideratge responsable i receptiu”. L'eix sobre el qual giraran les grans discussions sembla millor elegit que mai. Ens trobem en un moment crucial que requereix reformes trencadores. És hora de respondre a la veu d'una ciutadania mundial enutjada que, davant problemes de fons que continuen sense resoldre's, comença ja a optar per solucions extremes.

La crisi de la desigualtat segueix en joc. Som una societat global en la qual **només 8 persones tenen tant com la meitat del món, 3.600 milions.** “Una economia per al 99%”, el nou informe d'Oxfam, reflecteix com la súper concentració de riquesa en el món s'ha aguditzat en aquest últim any, fet que amenaça l'estabilitat i el creixement mundial.

Espanya, que s'aferra als últims anys de creixement econòmic com un símptoma del canvi de cicle, tampoc no aconsegueix curar les profundes ferides i necessitats sorgides després d'anys de crisi. En aquesta anàlisi específica que produïm sobre Espanya complementari a l'informe global d'Oxfam, disseccionem algunes dades clau sobre la realitat de la desigualtat al nostre país, per aprofundir en les arrels d'un model que retroalimenta la crisi de desigualtat.

Espanya és un país de dues realitats. Des de 2014, creix el PIB, però els resultats d'aquesta reactivació econòmica només semblen beneficiar una minoria, mentre que la desigualtat es cronifica i intensifica. En l'última dècada, l'índex de Gini a Espanya

Espanya és un país de dues realitats. Des de 2014, creix el PIB, però els resultats d'aquesta reactivació econòmica només semblen beneficiar una minoria

no ha deixat d'empitjorar i la situació actual de les famílies i les persones més colpejades per la crisi contradiu l'optimisme al voltant de les principals dades macroeconòmiques. La realitat és que Espanya continua sent el segon país de la Unió Europea on més ha crescut la desigualtat des que va esclatar la crisi, i on **la desigualtat ha seguit augmentant malgrat els últims anys de creixement econòmic.**

Aquest augment continu de la desigualtat es deu a una concentració de la riquesa en menys mans, alhora que es produeix un deteriorament de la situació de les persones més vulnerables. En l'últim any, hi ha 7.000 nous milionaris a Espanya¹, i la fortuna de tan sols 3 persones equival ja a la riquesa del 30% més pobre del país, és a dir, de 14,2 milions de persones. Mentre al 2015 aquest 30% més pobre va veure reduïda la seva riquesa en més d'una tercera part (-33,4%), la fortuna de les tres persones més riques del país va augmentar un 3%.

Són dos anys seguits de creixement econòmic al nostre país (2014-2015) i també de recuperació dels beneficis empresarials, encara que tan sols els alts directius i la retribució dels dividendes per als accionistes semblen treure'n profit. **La bretxa d'ingressos s'ha aprofundit a Espanya alhora que els salaris més baixos s'han desplomat des del principi de la crisi. Entre 2008 i 2014, els salaris més baixos van caure un 28%, mentre els més alts amb prou feines es van contreure.** Al 2015 vam arribar a un nivell en què la remuneració de l'executiu amb el salari més elevat multiplicava per 96 la del treballador mitjà a les empreses de l'Íbex 35, i per 51 en el total de les empreses cotitzades. Mentre els beneficis de les grans empreses han recuperat els nivells anteriors a la crisi, una de cada cinc persones en edat de treballar no troba ocupació. I les que el troben, ho fan en condicions d'alta precarietat, mentre els salaris continuen 9 punts per sota dels nivells assolits al 2008.

El que fa demolidora aquesta situació és que s'amplifica per l'efecte d'un sistema fiscal que tampoc no compleix amb la seva missió redistributiva. Som un dels països europeus amb menor capacitat per reduir les desigualtats a través del sistema fiscal, tan sols per darrere de Letònia, Bulgària, Estònia i Lituània.

Espanya continua sent el segon país de la Unió Europea on més ha crescut la desigualtat des que va esclatar la crisi

Les onades recents de reformes legislatives continuen sense reconduir la regressivitat històrica del nostre sistema tributari ni apuntalar la capacitat recaptatòria que pot blindar la inversió en polítiques socials. A més, són les famílies les que encara suporten la major part del pes tributari: aporten un 84% de la recaptació davant d'un 13% de les empreses.

La manca de voluntat política per acabar amb els paradisos fiscals i altres pràctiques fiscals agressives emprades per les grans empreses continua deixant un forat en els ingressos de l'Estat que aprofundeix la desigualtat de mercat. **Espanya va deixar d'ingressar aproximadament 1.550 milions d'euros com a resultat de l'activitat canalitzada a través dels 15 paradisos fiscals més agressius del món. Una quantitat que equivaldria al 58% del dèficit que s'estima tindrà el fons de reserva de les pensions al 2017, o que fins i tot supera el malparat pressupost de Cooperació al Desenvolupament durant aquest últim any. Alhora, la inversió en educació s'ha reduït en un 30% des de 2010, i les famílies s'han vist obligades a compensar aquesta menor inversió amb una despesa més gran dels diners que aporten de la seva butxaca: un 37,2% més.**

Acabar amb aquesta crisi de desigualtat extrema requereix un gir definitiu cap a una economia més justa. És hora de plantejar els fonaments d'una alternativa, una economia per a la majoria, una economia més humana i justa que posi per davant les persones, especialment les més vulnerables.

Són les famílies les que encara suporten la major part del pes tributari: aporten un 84% de la recaptació davant d'un 13% de les empreses

D'UNA ECONOMIA AL SERVEI DE L'1% A UNA ECONOMIA PER AL 99%

L'any passat, per aquestes mateixes dates, Oxfam publicava l'informe *"Una economia al servei de l'1%"*, en el qual es denunciava com la desigualtat extrema al món havia aconseguit cotes injustificables, fins a un punt en què l'1% més ric de la població mundial posseïa més riquesa que el 99% restant. El poder i els privilegis associats a aquesta concentració de la riquesa s'estaven utilitzant per manipular el sistema econòmic i així ampliar la bretxa de desigualtat, deixant sense esperança centenars de milions de persones pobres.

Un any després, i malgrat que fins i tot Barack Obama, en el seu discurs de comiat a l'Assemblea General de Nacions Unides al setembre de 2016, va afirmar que: *"Un món on l'1% de la humanitat controla tanta riquesa com el 99% restant mai no serà estable"*, poc o gens ha canviat. En molts països es consolida la recuperació econòmica, i en molts altres torna la recessió, però continua sent una minoria la que treu més profit de l'economia. Cal construir un model econòmic alternatiu que estigui al servei de la majoria. És per això que l'informe d'aquest any porta per títol *"Una economia per al 99%"* i s'hi desgranen alguns dels fonaments i de les característiques que ha de tenir una economia que beneficiï la majoria i no només l'1%. En aquesta economia alternativa:

1 Els governs han de treballar per al 99%, i no només per a una minoria adinerada i els seus grups de pressió.

2 A nivell global, els governs han de cooperar, i no només competir, per evitar la cursa a la baixa dels impostos i els salaris dels treballadors i treballadores que només beneficien la minoria més rica.

3 Les empreses han de treballar per a tothom, no únicament per als propietaris i accionistes, i per a això han de pagar salaris justos i dignes.

4 Les persones més riques han de contribuir de manera més justa a la societat, pagant els impostos que els corresponen, sense recórrer als paradisos fiscals ni beneficiar-se de privilegis injustos.

5 L'equitat entre homes i dones és clau. Les dones han de tenir les mateixes oportunitats i les barreres que existeixen per al seu progrés han de ser eliminades (per exemple les relacionades amb l'accés a educació i salut).

6 La tecnologia, que té un important potencial per transformar les nostres vides, s'ha d'aprofitar per al 99% i no per augmentar la desigualtat.

7 S'ha de valorar i mesurar el que és realment important per al progrés de la humanitat, i per tant, cal anar més enllà d'indicadors com el PIB, que no tenen sensibilitat ni per la redistribució ni per la sostenibilitat ambiental.

1

RADIOGRAFIA DE LA DESIGUALTAT A ESPANYA: UNA RECUPERACIÓ QUE NO ARRIBA A TOTES LES PERSONES

Tot i que les dades macroeconòmiques principals semblen encoratjar l'optimisme al voltant de les perspectives econòmiques d'Espanya, la millora experimentada no acaba d'arribar a les famílies i les persones que més han patit amb la crisi. Lluny d'arribar als més vulnerables, els ingressos i les oportunitats associats a aquest creixement del PIB semblen beneficiar principalment els més rics. El dia a dia de centenars de milers de famílies espanyoles transcorre en la desesperança, lluny de la complaença derivada de la positiva evolució de les principals magnituds macroeconòmiques.

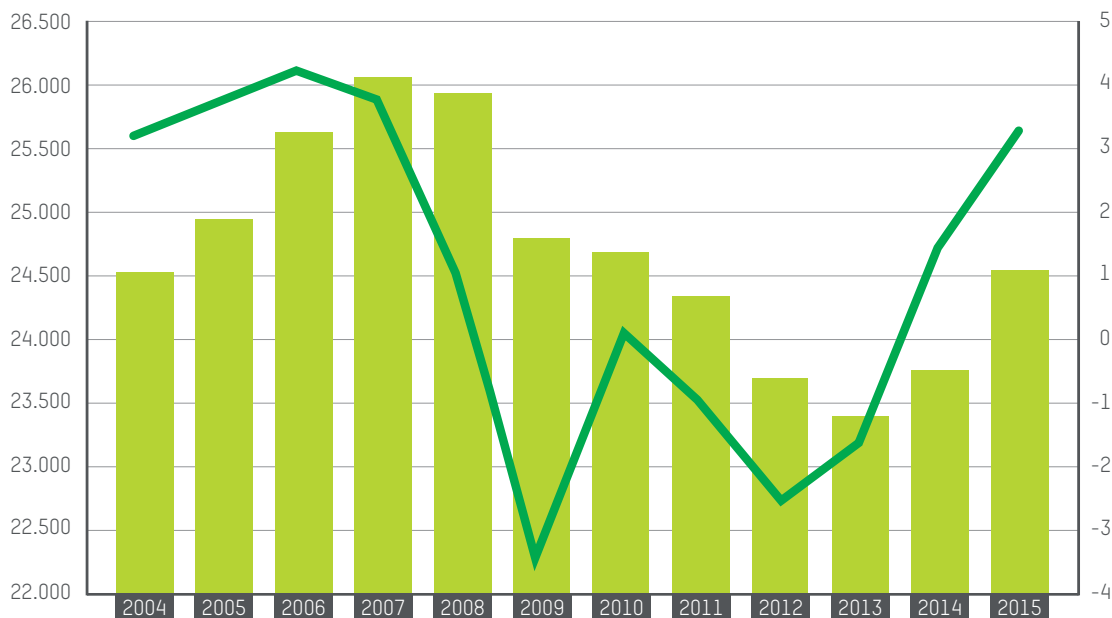
Formalment, Espanya va sortir de la crisi al 2014, quan el PIB va tornar a registrar taxes de creixement positives (1,4% al 2014 i 3,2% durant 2015), després de cinc anys consecutius de creixement nul o negatiu. Cal retrocedir fins al 2004 per observar nivells de PIB per càpita en termes de paritat de poder de compra (eliminant l'efecte de la inflació) similars als actuals (vegeu el gràfic 1). De mitjana, el conjunt de la ciutadania espanyola viu avui pitjor que fa 12 anys, lluny dels 26.067 euros de PIB per càpita registrats al 2007, que marca el punt màxim de la sèrie històrica.²

De fet, segons el baròmetre de novembre de 2016 del Centre d'Investigacions Sociològiques (CIS), i després de dos anys de creixement econòmic, el 73% dels enquestats a Espanya pensa que la situació econòmica general és dolenta o molt dolenta. Vuit de cada deu (un 81,3%) considera que la situació econòmica avui és igual o pitjor que la de fa un any i la majoria considera que la sortida a la situació de crisi i precarietat no sembla a prop: el 62,2% pensa que d'aquí a un any la situació seguirà sent igual o pitjor.³ Aquesta paradoxal situació reflecteix com l'evolució del PIB, principal indicador per examinar la salut d'una economia, explica una història incompleta i equivocada del benestar de la població. Això posa de manifest la necessitat de trobar formes alternatives de mesurar el progrés.

El conjunt de la ciutadania espanyola viu avui pitjor que fa 12 anys

Gràfic 1. Creixement econòmic i PIB per càpita a Espanya, 2004-2015

Variació interanual del creixement en %, escala de la dreta, i PIB per càpita en euros constants en paritat de poder de compra de l'any 2010, escala de l'esquerra.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Banc d'Espanya i dels World Development Indicators del Banc Mundial

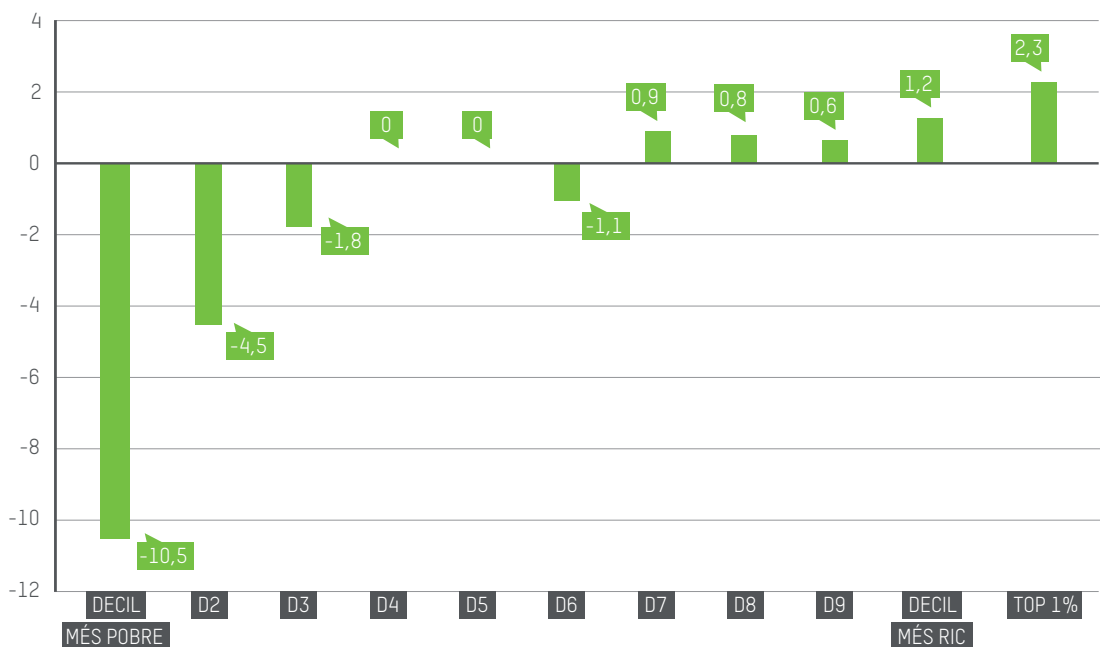
PIB PER CÀPITA CREIXEMENT PIB

A més, aquests dos anys de creixement, igual com ja va succeir durant el període de crisi, no arriben a tothom de la mateixa manera. Com reflecteix el gràfic 2, les persones incloses en els nivells de renda més baixos (fins al tercer decil) han vist caure la seva participació en la renda nacional. Així, per exemple, mentre al 2013 el 10% més pobre a Espanya concentrava l'1,9% de la renda nacional, al 2015 la seva participació es va reduir un 10,5%, fins a concentrar només l'1,7%. El mateix va passar amb els decils 2 i 3, que van perdre durant aquests dos anys un 4,5% i un 1,8% del seu pes en la renda nacional, respectivament.⁴ En el costat oposat, els decils superiors (especialment a partir del setè) van ser els més beneficiats durant aquesta època de bonança. La seva participació en la renda nacional va augmentar, especialment en el cas de les persones més riques: les persones incloses entre el 10% i l'1% de població amb major nivell de renda van veure créixer la seva participació en la renda nacional un 1,2% i un 2,3%, respectivament.

Durant els anys previs de crisi, les persones més pobres van ser les més castigades. D'acord amb l'OCDE, la renda mitjana a Espanya va caure un 9% entre 2007 i 2014, però la caiguda de la renda del 10% més pobre de la població va ser de més del doble: un 21%.⁵

Gràfic 2. Evolució de la participació en la renda nacional per decils, 2013-2015

(Variació en %)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'EUROSTAT (EU-SILC)

Com a conclusió, i tot i que s'ha corregit mínimament durant l'últim exercici, en aquests dos anys de creixement econòmic la desigualtat a Espanya va augmentar en 0,9 punts (referits a l'índex de Gini sobre la renda disponible).⁶

Som, per tant, un país més desigual. La crisi no ha afectat a tothom per igual, ni la recuperació recent està generant les mateixes oportunitats. Les desigualtats s'aprofundeixen i retraten un país que avança a dues velocitats i conforma una societat cada vegada més polaritzada. La concentració de la riquesa es consolida mentre s'intensifica la caiguda d'ingressos en els nivells més baixos. L'incipient creixement econòmic segueix beneficiant essencialment els qui més tenen.

Aquesta realitat està calant en la percepció de la ciutadania espanyola: el 92% considera que en el moment actual hi ha molta o força desigualtat econòmica, i el 72% considera que la situació de pobresa a Espanya continuarà encara durant molt de temps.⁷

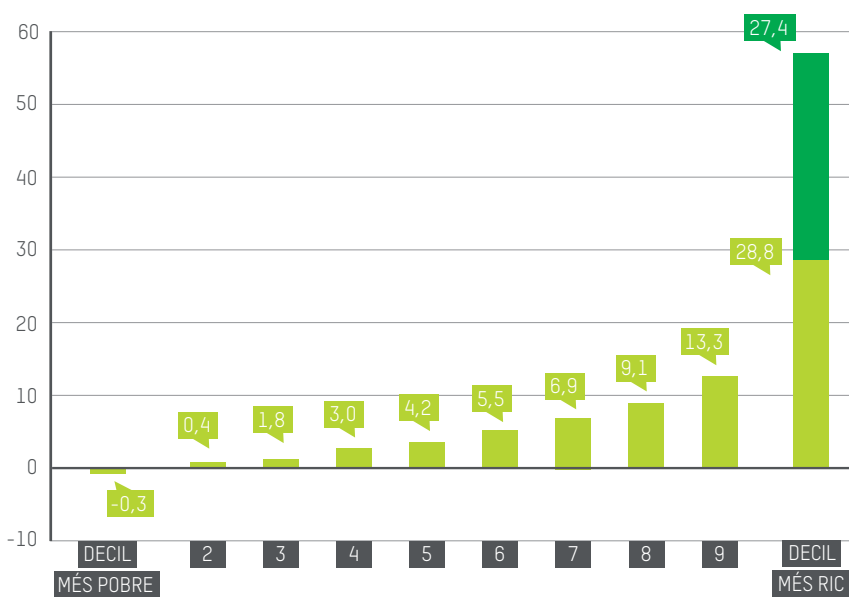
CONCENTRACIÓ DE RIQUESA, CADA COP MÉS EN MENYS MANS

Al 2016, el 10% dels espanyols més rics van concentrar més riquesa, un 56,2%, que la resta de la població (vegeu el gràfic 3). És a dir, 4,7 milions de persones tenen el mateix que més de 42,6 milions. L'1% més ric (473.000 persones) acumula més d'una quarta part de la riquesa total (un 27,4% del total). A més, respecte de l'any anterior, la desigualtat de riquesa s'estira i s'allarga per dalt, és a dir, que, entre els que més tenen també, la riquesa també es concentra encara més. **Ja són només 3 persones (dos homes i una dona: Amancio Ortega, la seva filla Sandra Ortega Mera i Juan Roig) els qui acumulen la mateixa riquesa que el 30% més pobre a Espanya, és a dir, que 14,2 milions de persones:** la població total de Catalunya i la Comunitat de Madrid juntes.

Al 2016, el 10% dels espanyols més rics van concentrar més riquesa, un 56,2%, que la resta de la població

Gràfic 3. Distribució de la riquesa a Espanya, 2016

(En % sobre el total)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del "Global Wealth Databook 2016" de Credit Suisse

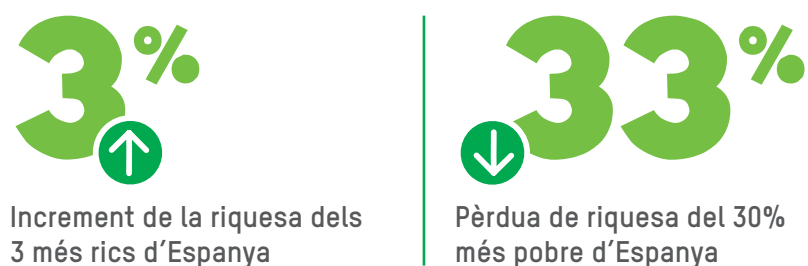
En el darrer any, malgrat les enormes carències que encara persisteixen a Espanya, 7.000 noves persones han passat a engrossir la llista de milionaris. Aproximadament, 20 noves persones milionàries cada dia.⁸ Mentre el 30% més pobre a Espanya veïa reduïda la seva riquesa en més d'una tercera part (-33,41%), les tres persones més riques veieren augmentar la seva riquesa lleument (3%).

De fet, el 10% més pobre veié com augmentaven els seus deutes. En termes de la seva distribució, la generació de riquesa durant el darrer any no ha arribat a tothom per igual, fent que la distància entre els qui més i els qui menys tenen s'eixampli.

Aquesta realitat posa de manifest la creixent vulnerabilitat d'un terç de la població espanyola i la importància dels mecanismes de redistribució per evitar que aquesta part de la població quedi fora del sistema.

Figura 1. La bretxa de la riquesa a España, 2016

(Variació en % respecte a 2015)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del "Global Wealth Databook 2016" de Credit Suisse

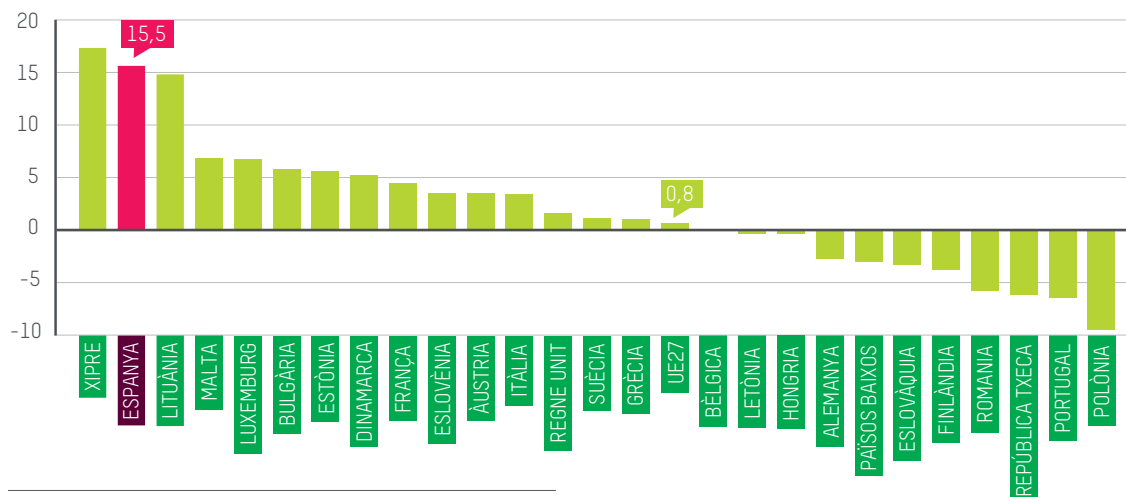
ESpanya: UNA SOCIETAT MÉS DESIGUAL, MÉS EMPOBRIDA, MÉS FRÀGIL

Aquesta concentració de la riquesa s'explica en gran part per com l'economia assigna els recursos i distribueix la renda. Si, en lloc de la riquesa, mesurem la renda, la seva distribució no resulta tan extrema com la primera. Tanmateix, la seva evolució en els dos últims anys de creixement també mostra que la renda de les persones amb més ingressos ha crescut més ràpidament que la de les més pobres.

Des de l'inici de la crisi, Espanya s'ha convertit en el segon país de la Unió Europea, després de Xipre, on més ha crescut la desigualtat de renda, **20 vegades més que la mitjana europea** (vegeu el gràfic 4). Des de 2007, l'índex de Gini va augmentar en un 15,6%, molt per sobre de la mitjana (0,8%).⁹ Durant els dos últims exercicis de creixement econòmic, aquest índex primer va augmentar (2,8% al 2014) per després baixar lleument (1,3% al 2015), però va mantenir alts nivells de desigualtat i, per tant, posava de manifest la incapacitat del creixement econòmic per reduir-la.

Gràfic 4. Evolució de l'índex de Gini a Europa, 2007-2015

(Variació en %) ¹⁰

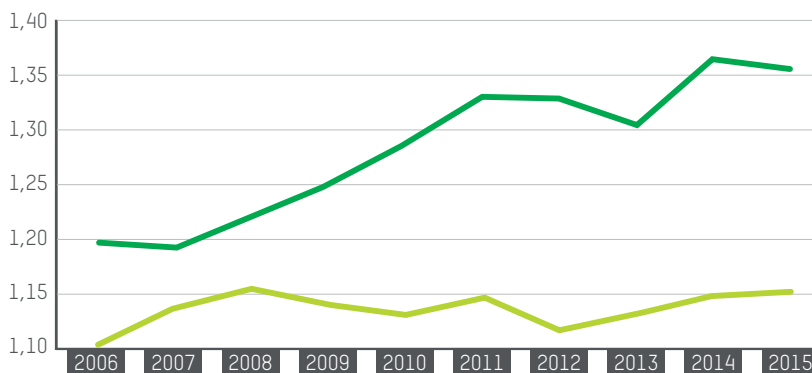
Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'Eurostat (EU-SILC)

Espanya, tot i haver mostrat durant els últims anys una de les taxes de creixement més altes a Europa, no aconsegueix que aquest creixement sigui inclusiu. Amb creixements similars durant 2015, veïns com Eslovàquia o Hongria aconsegueixen reduir més la desigualtat i promoure així un creixement més equitatiu.

Espanya, a més, mostra des del 2007 un creixent procés de concentració de la renda entre el 10%

Al 2015, la concentració de la renda mesurada mitjançant l'índex de Palma (que mesura la relació entre la renda acumulada del 10% més ric davant del 40% més pobre) era un 18% superior a la mitjana de la Unió Europea dels 27. Espanya, a més, mostra des del 2007 un creixent procés de concentració de la renda entre el 10%, molt lluny de la estable evolució de la UE-27 (vegeu el gràfic 5). De fet, a excepció dels anys 2013 i 2015, la concentració de la renda a Espanya no ha parat d'augmentar.

Gràfic 5. Evolució de l'índex de Palma a Espanya i la UE-27, 2006-2015

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'Eurostat (EU-SILC)

PALMA ESPANYA

PALMA UE27

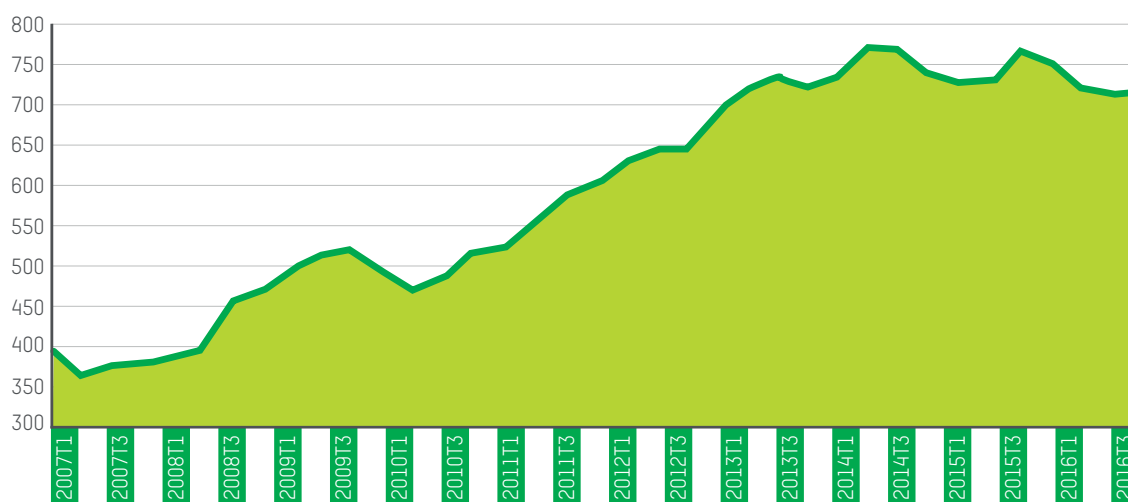
Al 2007, el 10% més ric gaudia a Espanya d'una renda 10 vegades superior a la del 10% més pobre. Al 2015 aquesta diferència era de 15 vegades.¹¹ **Les persones pertanyents al decil amb més renda acumulen prop d'una quarta part de la renda nacional al 2015 (24,8%), gairebé el mateix que el 50% més pobre (26,3%).** Per la seva banda, el 10% més pobre s'ha de conformar amb només un alarmant 1,7%.

EL RISC D'EXCLUSIÓ AUGMENTA: LES OPORTUNITATS NO SÓN IGUALS PER A TOTHOM

Malgrat el creixement econòmic de 2014 i 2015, la combinació de crisi i desigualtat ha fet que, al 2015, més **d'un de cada quatre espanyols es trobés en risc de pobresa i exclusió** (taxa AROPE del 28,6%), un registre molt superior al que es produeix a la UE-27 (23,7%).¹² De fet, a l'Europa dels 15 **una de cada tres noves persones pobres producte de la crisi econòmica entre 2007 i 2014 era espanyola.**¹³ Tot i representar el 9,2% de la població de la UE, Espanya contribueix amb l'11% del total europeu de persones en risc de pobresa i exclusió.¹⁴ La crueta i durada de la crisi ha estat tal que, a principis de 2016, gairebé 720 mil famílies a Espanya (un 3,9% del total d'acord amb l'Enquesta de Població Activa - EPA) no perceben cap ingrés: ni per treball, ni prestacions de la Seguretat Social, ni per desocupació.¹⁵ A principis de 2007, aquesta situació arribava a menys de 400 mil famílies (vegeu el gràfic 6).

Gràfic 6. Evolució del nombre de llars sense cap ingrés, 2007-2016

(En milers)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

2

PER QUÈ CREIX LA DESIGUALTAT A ESPANYA?

La desigualtat a Espanya no és el resultat de la crisi econòmica encara que s'hagi accentuat durant la mateixa. De fet, la recuperació econòmica dels dos últims anys no ha servit per reduir-la. La desigualtat a Espanya continua augmentant com a resultat d'una economia que promou una distribució injusta de les rendes i les oportunitats que es generen.

El que sí que ha posat la crisi de clar manifest són les fissures en el disseny i les estructures bàsiques d'aquest model econòmic, que està en realitat aprofundint en les bretxes i en la desigualtat. A més, el fort impacte d'aquest període de crisi ha mostrat com molts dels principis sobre els quals es prenen les decisions econòmiques ens porten cap a l'extrema concentració de la riquesa, cap a la insostenibilitat mediambiental i cap a un injust repartiment de càrregues i beneficis. Si continua així, l'augment de la desigualtat econòmica amenaça a fracturar de manera irreversible la nostra societat i augmentar la desafecció social i política de manera generalitzada.

A Espanya entren en joc dues dinàmiques que es retroalimenten per fomentar la desigualtat. D'una banda, tant durant el període de creixement com de crisi, l'economia espanyola ha primat els beneficis i les rendes de capital davant de les rendes salarials i l'ocupació. A més, la factura de la crisi sobre els salaris ha estat molt desigual i els salaris més baixos són els que més han patit. D'altra banda, la capacitat de l'Estat per reduir aquesta desigualtat de partida ha estat històricament molt limitada i ha empitjorat en un context tan advers. El model tributari es basa en figures impositives essencialment regressives i quasi obviant les rendes de capital, pel que tot just contribueix a frenar l'acumulació de la riquesa. A més, es va reduir la recaptació, fet que va comportar una retallada dels serveis públics. Les polítiques socials no van ser capaces d'acabar amb la pobresa estructural quan no hi havia estretors econòmiques, i ara, amb les retallades, moltes persones han quedat fora del sistema. **És el doble parany de la desigualtat que castiga sobretot les persones més pobres.**

Davant d'aquesta realitat, el creixement pot ser una condició necessària, però no suficient per lluitar contra la desigualtat. Pensar que el creixement econòmic, per si sol, és la solució màgica per lluitar contra la desigualtat ens aboca de nou al fracàs.

2.1 UNA ECONOMIA QUE GENERA DESIGUALTAT: SALARIS QUE NO ES RECUPEREN MALGRAT ELS BENEFICIS EMPRESARIALS

El model econòmic espanyol es caracteritza per la seva incapacitat per crear ocupació de qualitat, amb nivells salarials justos (en molts casos, els salaris són indignes), i sense capacitat per redistribuir dels que més tenen als qui més ho necessiten. La tornada al dinamisme econòmic mostra un model que sembla protegir els beneficis empresarials, les rendes de capital i els interessos dels qui més tenen, davant de les necessitats de les famílies més vulnerables i les persones treballadores.

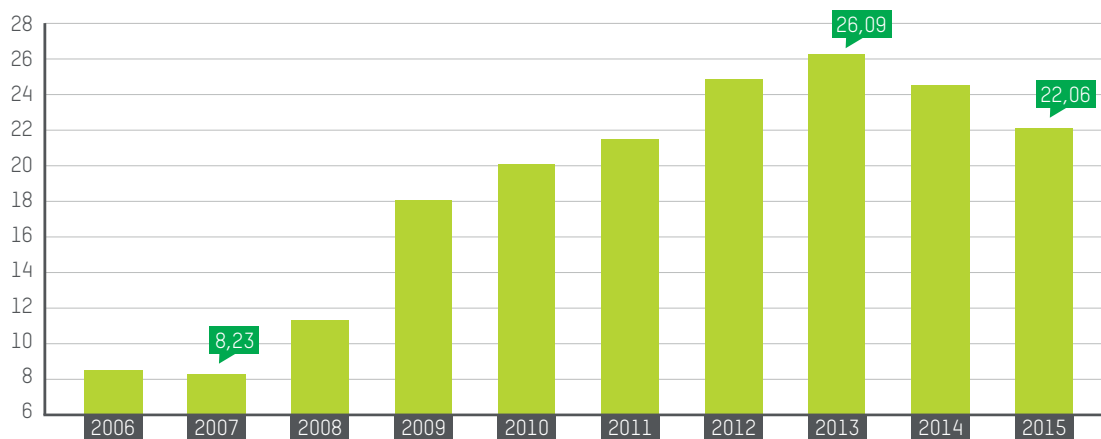
LES EMPRESES RECUPEREN BENEFICIS MENTRE ELS SALARIS S'ESTANQUEN A LA BAIXA

El principal i més descarnat reflex de la crisi a Espanya el trobem en l'evolució de la desocupació (vegeu el gràfic 7). Mentre al 2007 la taxa d'atur rondava el 8,23% de la població activa, al 2013 s'arribava al nivell màxim: 26,1%. Una de cada quatre persones treballadores a Espanya es trobava sense feina. El dinamisme econòmic experimentat des de llavors no s'ha traduït en una reducció significativa de la desocupació. Espanya tancava el 2015 amb una taxa d'atur del 22,1%, tot just quatre punts per sota del màxim assolit al 2013, el pitjor registre europeu després de Grècia (24,9%). Les dones i els joves entre 20 i 24 anys són els col·lectius més afectats (23,6% i 44,6%, respectivament).

**Espanya tancava el 2015
amb una taxa d'atur
del 22,1%**

Gràfic 7. Evolució de la taxa d'atur a Espanya, 2006-2015

(En %)

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Població Activa de l'INE

Des de l'inici de la crisi, aproximadament una de cada dues noves persones desocupades a la UE-27 era espanyola. Dels més de 5,7 milions de nous aturats a la UE-27 des del 2007, 3,2 milions eren ciutadans i ciutadanes espanyols. Encara més greu, més de la meitat dels aturats durant l'últim trimestre del 2015 a Espanya portaven sense treballar més d'un any, un registre molt superior al de la mitjana de l'OCDE (34%).¹⁶ L'atur de llarga durada està deixant moltes persones fora del sistema.

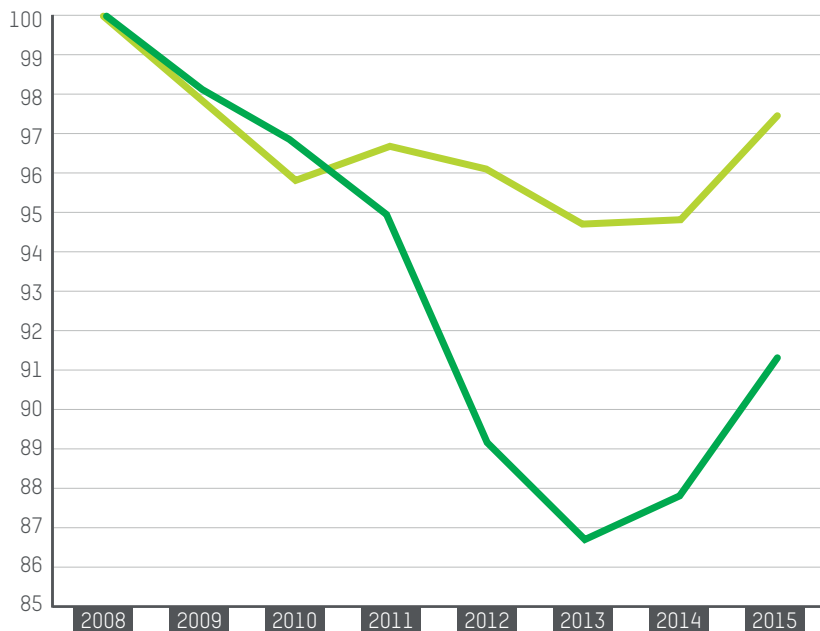
Unit a la desocupació i en part com a resultat d'aquesta, s'ha produït una devaluació generalitzada dels salaris, que no s'han recuperat malgrat els dos últims anys de creixement econòmic.¹⁷ Els salaris han perdut pes davant els beneficis empresarials a la renda nacional. De fet, com mostra el gràfic 8, els beneficis de les empreses (EBE que inclou les rendes de capital) no només no es van veure tan afectats per la crisi com els salaris (al 2013 havien retrocedit només un 5%, lluny de la caiguda del 13% soferta pels salaris), sinó que el dinamisme dels anys recents ha anat a parar de nou als beneficis de les empreses.¹⁸ Algunes estimacions per al 2016 assenyalen que el pes dels beneficis empresarials sobre la renda nacional superarà el valor del 2008, mentre els salaris seguiran estant 6 punts per sota dels del 2008.¹⁹

Com assenyalava la Comissió Europea el 2014, la baixada salarial que ha patit Espanya ha estat "injusta, lenta i ineficient".²⁰ Entre d'altres, una de les principals conseqüències de la reforma laboral durant la crisi va ser l'afebliment dels mecanismes de negociació col·lectiva a favor dels treballadors.

L'atur de llarga durada està deixant moltes persones fora del sistema

Gràfic 8. Distribució de la renda generada a Espanya, 2008-2015

(2008 = base 100)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Comptabilitat Nacional Trimestral de l'INE

EXCEDENT BRUT D'EXPORTACIÓ
SALARIS

Aquesta diferent evolució alimenta la desigualtat, ja que els beneficis de les empreses es reparteixen com a dividends o rendes de capital, i aquestes estan molt concentrades a les famílies i llars amb majors nivells de renda. Les classes mitjanes i baixes a Espanya compten principalment amb el seu salari i amb les prestacions públiques per fer front al seu dia a dia: aquestes dues fonts de renda representaven més del 85% del total d'ingressos anuals de les llars espanyoles al 2014.²¹

PRECARIETAT LABORAL I SALARIS DESIGUALS: LA TEMPESTA PERFECTA

L'ocupació creada recentment amb la recuperació econòmica es caracteritza per una major precarietat. A la contractació temporal s'uneix el treball a temps parcial i, com ja hem esmentat, la tendència a la baixa dels salaris que es mantenen en nivells de crisi.

L'ocupació a temps parcial, que al 2008 suposava l'11,6% de l'ocupació total, va passar a representar al 2015 el 15,6%. Aquest tipus de jornada reduïda, encara que suposa una reducció del salari, pot

L'ocupació a temps parcial, que al 2008 suposava l'11,6% de l'ocupació total, va passar a representar al 2015 el 15,6%

ser un factor positiu quan es fa de forma voluntària, però a **Espanya és un tipus de treball altament no desitjat (fins al 63,2% va ser involuntari al 2015, davant de la mitjana del 29,1% a la UE).**

Pel que fa a la precarietat produïda per la temporalitat dels contractes: **al 2015, el 25,2% de treballadors tenia contracte temporal, quan la mitjana de la UE era del 14,1%.**²² Aquest tipus de contractes estan associats a remuneracions més baixes i major vulnerabilitat i inseguretat en el treball.

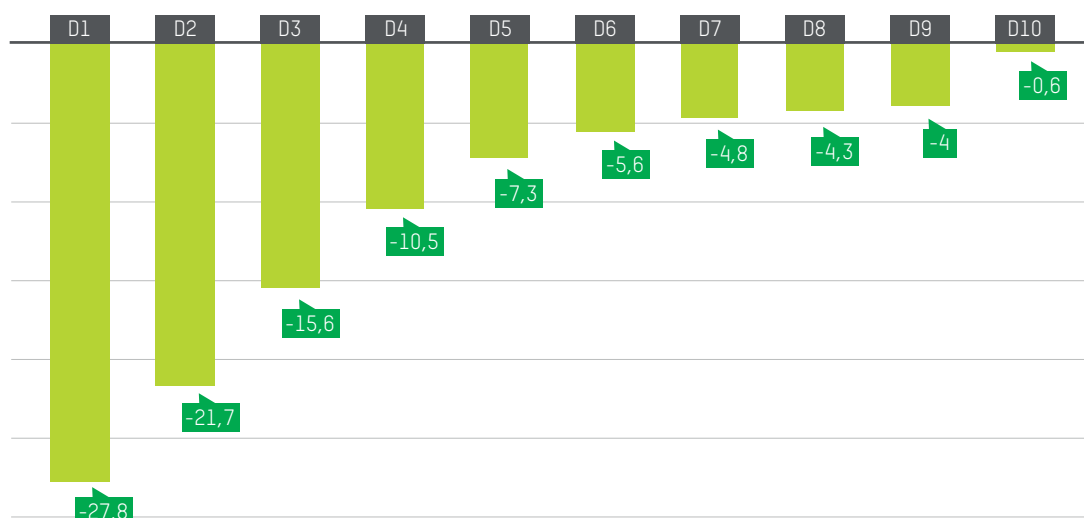
Reduir la desigualtat requereix de polítiques diferents que aconseguixin posar l'ocupació digna i les persones treballadores en el centre del dinamisme econòmic, promovent una major vinculació entre productivitat, d'una banda, i ocupació i salaris, de l'altra. Fins ara, els augments de la productivitat de les empreses només semblen afectar els salaris dels alts directius i els nivells de beneficis amb els quals es retribueixen els propietaris. A Espanya, al 2015, la remuneració salarial de l'executiu amb major responsabilitat dins de l'empresa multiplicava per 96 la del treballador mitjà en les empreses de l'IBEX35, i per 51 en el total de les empreses cotitzades.

La crisi, a més, ha estat profundament injusta i insolidària amb els salaris més baixos (vegeu el gràfic 9). S'ha produït una espectacular i continuada caiguda dels salaris del 10% de la població que cobra menys (aproximadament un 28% entre 2008 i 2014), i certa caiguda dels mitjans (al voltant d'un 8%). Per contra, els salaris més alts (els que pertanyen el decil 10), amb prou feines s'han vist afectats.

S'ha produït una espectacular i continuada caiguda dels salaris del 10% de la població que cobra menys (aproximadament un 28% entre 2008 i 2014)

Gràfic 9. Evolució dels salaris segons decils a Espanya, 2008-2014

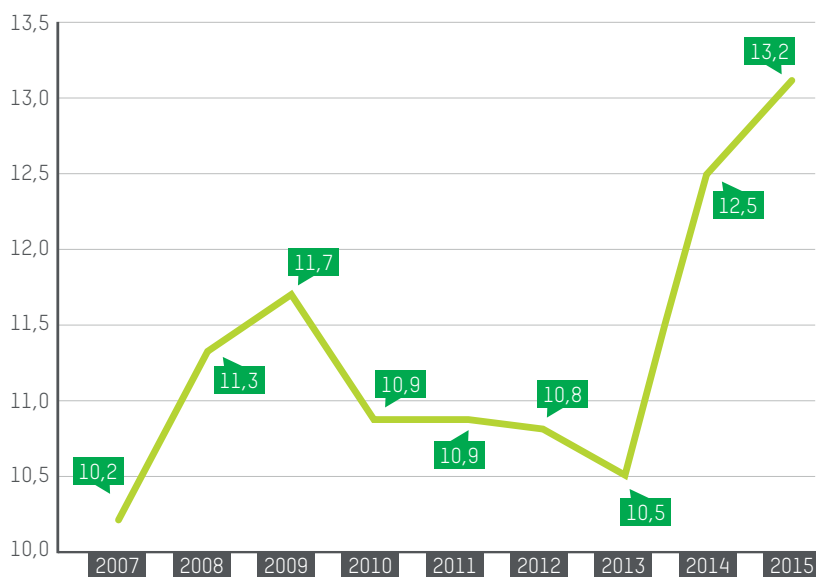
(Variació en %)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Mostra Contínua de Vides Laborals (Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social)

Com a resultat, el percentatge de persones treballadores pobres a Espanya, que no arriben a un ingrés suficient per satisfer les necessitats bàsiques, s'ha incrementat fins a arribar al 13,2% al 2015 -any ja de recuperació econòmica-, el tercer més alt de tota la UE, després de Romania i Grècia (18,6% i 13,4%, respectivament). Tenir una feina ja no assegura cobrir les necessitats més bàsiques (vegeu el gràfic 10). En el cas de les dones, la situació és pitjor, i el percentatge de treballadores pobres a Espanya (12,2%) només és superat, a la UE, pel registrat a Romania (15,3%).

Gràfic 10. Evolució de les persones treballadores pobres, 2007-2015 (En %)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'Eurostat (EU-SILC)

Aconseguir que l'economia sigui més inclusiva requereix revertir aquesta creixent reducció del pes de les rendes salarials en favor dels beneficis empresarials i les rendes del capital, i promoure una reducció de les bretxes salarials, que són una de les principals causes de la desigualtat a Espanya. Aquestes tendències posen en perill el vincle entre productivitat i prosperitat, atès que la immensa majoria de la població depèn de les rendes del treball -no del capital, i que aquelles són el principal canal a través del qual el dinamisme econòmic arriba a les famílies que més ho necessiten, i no només als propietaris del capital. L'augment dels guanys d'una empresa clarament no beneficia tots els treballadors i les treballadores per igual. Així mateix, les enormes diferències en les remuneracions despro-

porcionades que reben algunes persones treballadores no troben ja justificació en la productivitat, el rendiment, el risc, la responsabilitat o el valor que s'aporta al treball.

Per aconseguir una economia més inclusiva, comptem amb diferents eines: el salari mínim (SMI) i les escales salarials. El SMI és un instrument pel qual l'Estat estableix un sòl salarial, és a dir, el llindar inferior del salari que es paga als treballadors i treballadores, i que garanteix uns ingressos mínims pel treball realitzat. El SMI a Espanya no és un salari decent. Els 9.172,80 euros bruts anuals de 2016 no són suficients i només una prima línia de 1.100 euros els separa de la línia de pobresa per llars formades per una sola persona (establerta en 8.011 euros). Per això, es necessita augmentar el salari mínim fins a 1.000 euros nets mensuals en 12 pagues, de manera que s'assoleixi el 60% del salari mitjà recomanat per la Carta Social Europea com a salari decent.²³

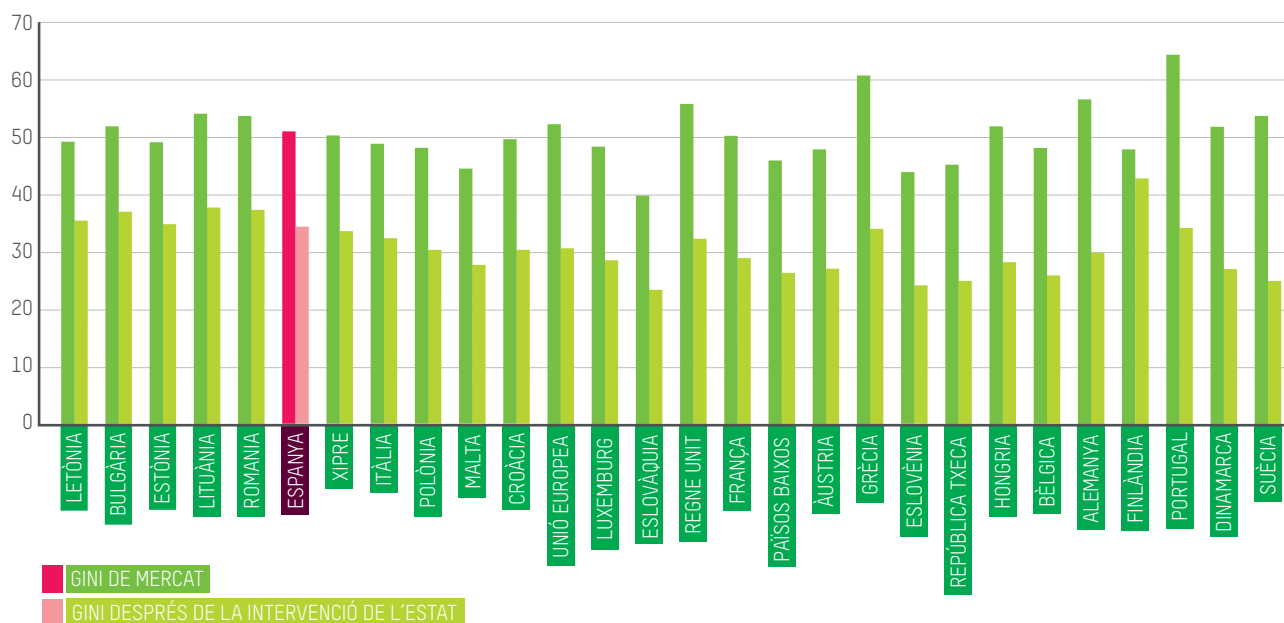
A més, de cara a garantir major equitat retributiva dins dels centres de treball, recomanem establir una escala salarial aproximada d'1:10, en què el salari més alt no superi en més de 10 vegades al salari mitjà, assegurant que, si s'incrementa el salari màxim, s'incrementa tota l'escala salarial en la mateixa proporció.

2.2 UN MODEL FISCAL INSOSTENIBLE QUE APROFUNDEIX LA DESIGUALTAT

Dinamarca, Finlàndia o Suècia van aconseguir en l'últim any reduir a la meitat la seva desigualtat de partida gràcies a un sistema fiscal dissenyat amb progressivitat, tant en l'ingrés com en la despesa pública. Fins i tot Portugal, amb el nivell de desigualtat bruta més elevat d'Europa, o països com Hongria o Eslovènia, van aconseguir escurçar la bretxa en més d'un 40%, mesurada per l'índex de Gini (vegeu el gràfic 11). A Espanya, en canvi, el recorregut redistributiu del disseny tributari i el conjunt de transferències socials resulta més limitat (un 32%), molt per sota de la mitjana del conjunt de la UE-27 (un 40%). Només cinc països, Letònia, Bulgària, Estònia, Romania i Lituània presenten una capacitat inferior (països, però, amb nivells de desenvolupament molt menors).

Gràfic 11. Gini abans i després de la intervenció redistributiva de l'Estat, 2015

(Ordenats en funció de la intensitat de la reducció)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'Eurostat (EU-SILC)

ELS DESEQUILIBRIS TRIBUTARIS: AL·LÈRGIA A GRAVAR MÉS QUI MÉS TÉ?

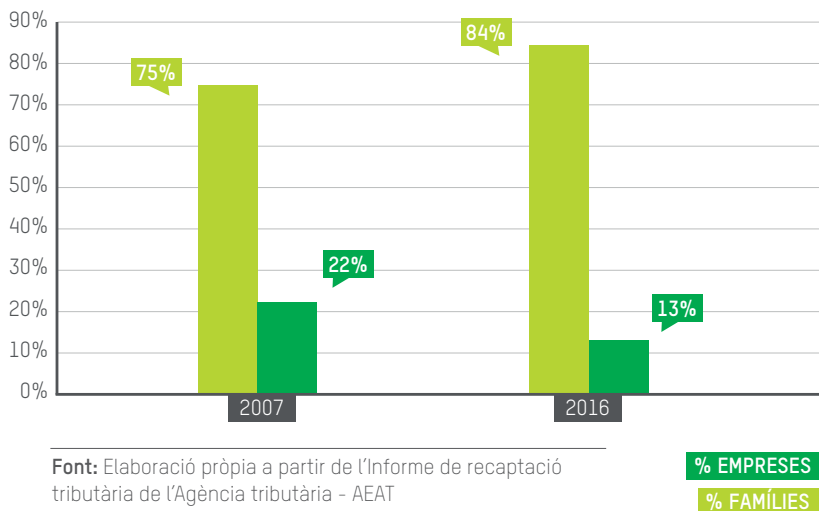
Històricament, Espanya ha comptat amb una recaptació insuficient i un sistema tributari regressiu en el seu disseny i injust a l'hora de frenar les fuites cap a paradisos fiscals. D'altra banda, les polítiques d'austeritat que s'han succeït des de la crisi, sobretot des del 2010, han suposat un ajust fiscal i pressupostar que ha agreujat les condicions de vida de les famílies, especialment de les més pobres. Així, per exemple, des del 2007, la ciutadania espanyola destina un 37,2% més de la seva butxaca a despesa en educació, un increment resultat de la política de retallades soferta i reflectida en l'augment de les taxes universitàries o en la retirada d'ajudes en material com llibres per a l'alumnat amb menys recursos.²⁴

El resultat és que l'esforç fiscal continua estant mal repartit. Amb dades de 2016, el 84% de la contribució fiscal recau sobre les famílies, davant d'un 13% que recau sobre el sector empresarial (vegeu el gràfic 12). La crisi i els dos últims anys de recuperació econòmica no han fet sinó empitjorar en 18 punts aquest desequilibri. L'esforç continua recaient majoritàriament en les famílies, mentre se segueixen protegint els privilegis de les grans empreses o d'uns pocs.

Amb dades de 2016, el 84% de la contribució fiscal recau sobre les famílies, davant d'un 13% que recau sobre el sector empresarial

Gràfic 12. Evolució de l'aportació per contribuent sobre el total de recaptació tributària, 2007-2016

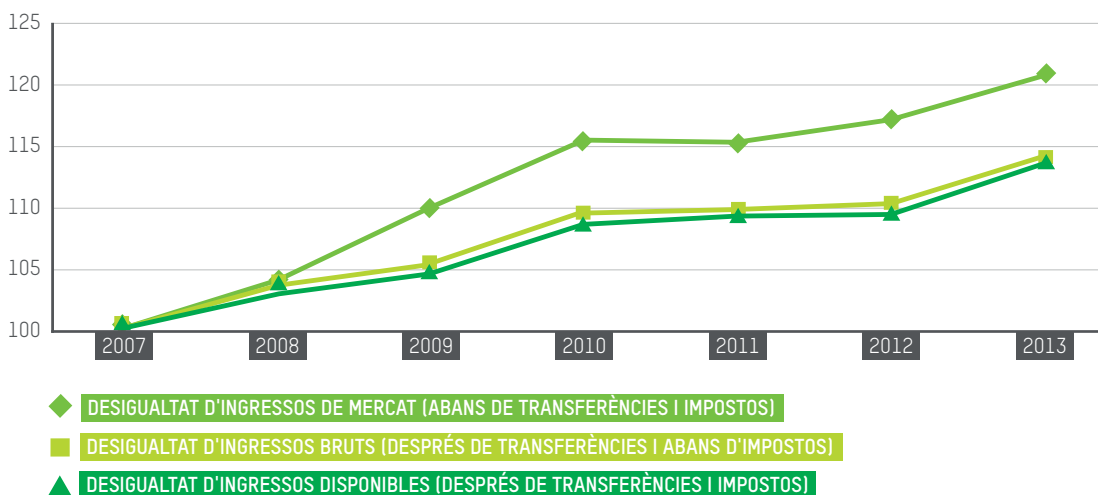
(En% sobre el total d'ingressos tributaris)²⁵

Recaptem malament: ni dels qui més tenen, ni en funció de la capacitat real d'individus i empreses, i tampoc amb una voluntat clara de redistribuir. De fet, entre 145 països analitzats per la consultora KPMG, Espanya és el país que més va baixar el tipus màxim de l'IRPF en 2015.²⁶

I recaptem poc: 6,3 punts per sota de la mitjana europea.²⁷ Amb el disseny fiscal actual, el pes de la redistribució recau gairebé enterament sobre el costat de la despesa, de les transferències socials. El gràfic 13 mostra com el sistema tributari aconsegueix un impacte redistributiu mínim (gairebé inexistent), per la regressivitat amb què està dissenyat.

Gràfic 13. Evolució de la desigualtat a Espanya abans i després de la intervenció de l'Estat, 2007-2013

Font: Elaboració pròpia a partir de la base sobre distribució de la renda de l'OCDE (<http://oe.cd/idd>)

Les matemàtiques són clares: menors ingressos públics es tradueixen en menor inversió per garantir l'accés a drets i serveis públics vitals, com l'educació, la sanitat de qualitat i la protecció social. Si no es corregeix el model tributari espanyol, l'efecte sobre la reducció de la desigualtat serà, a la llarga, cada vegada més fràgil.

A més, i com assenyala la mateixa Organització per a la Cooperació i Desenvolupament Econòmics (OCDE), les polítiques de protecció social a Espanya (atur, pensions, beneficis socials) estan mal enfocades i mostren un perfil poc progressiu, beneficiant en molta major mesura les llars de major renda. El marge de millora per incrementar-ne la capacitat redistributiva és elevat, amb una focalització adequada. Mentre a països com Noruega i Austràlia el percentatge de les transferències socials (com atur, pensions, etc.) destinades a les llars amb els ingressos més baixos supera el 40% (al Regne Unit, Canadà i els Països Baixos és del 25%), a Espanya tot just arriba al 10%. Per contra, les llars entre el 20% més ric reben més d'un 25% del total d'aquestes prestacions.²⁸

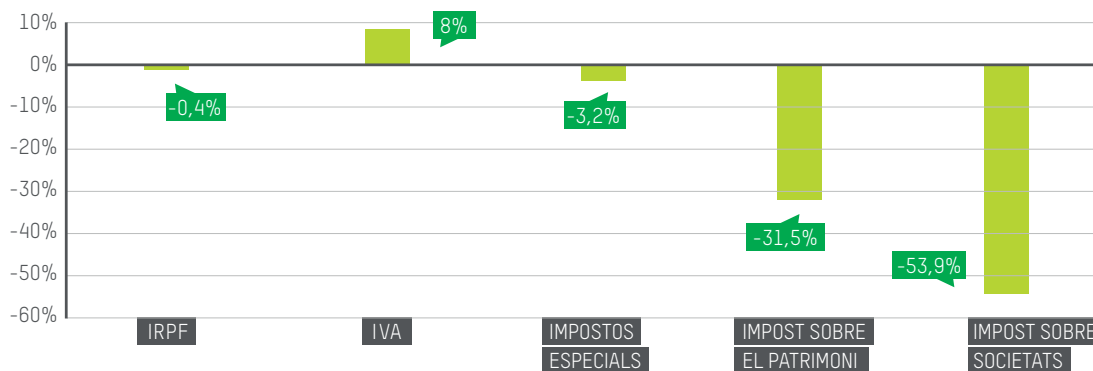
A més, durant la crisi es van retallar les partides d'educació i sanitat (més del 13% entre 2009 i 2014) i durant els dos anys de creixement encara no s'han recuperat. Aquestes dues polítiques socials són les que més garanteixen la reducció de desigualtat perquè asseguren la igualtat d'oportunitats.

La crisi va ser la gran excusa per justificar la caiguda recaptadora d'aquests últims vuit anys. Després de dos anys de creixement econòmic, mentre que els impostos que recauen essencialment sobre les famílies se situen ja en nivells previs a la crisi i, en alguns casos, com l'IVA, fins i tot per sobre, la recaptació per l'impost de societats (IS) al 2015 ha estat menys de la meitat que al 2007. El gran forat recaptatori continua sent, per tant, l'impost de societats.

El gran forat recaptatori continua sent, per tant, l'impost de societats

Gràfic 14. Evolució recaptació per tipus d'impost, 2007-2015

(Variació en %)

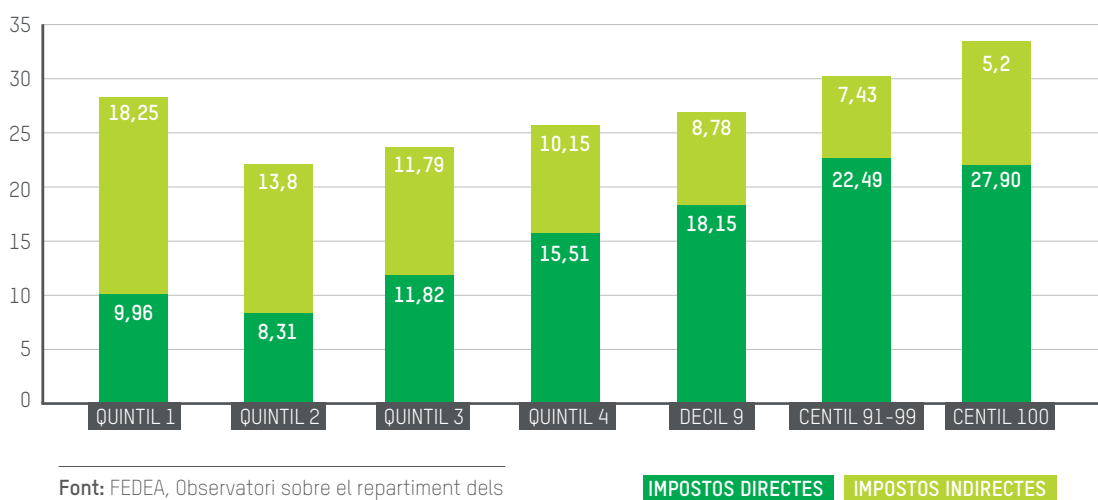

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Informe de recaptació tributària de l'Agència tributària - AEAT

Apostar per una recaptació que recau cada vegada més en l'IVA és a més reforçar el biaix regressiu del nostre disseny tributari, ja que és un impost que afecta proporcionalment més les famílies amb menors ingressos. Com a resultat, **a Espanya les llars d'ingressos més baixos suporten una pressió fiscal sobre impostos indirectes (IVA, principalment) tres vegades superior a la que suporta el 20% més ric** (vegeu el gràfic 15).

Gràfic 15. Impostos directes i indirectes al 2013 per trams de renda bruta

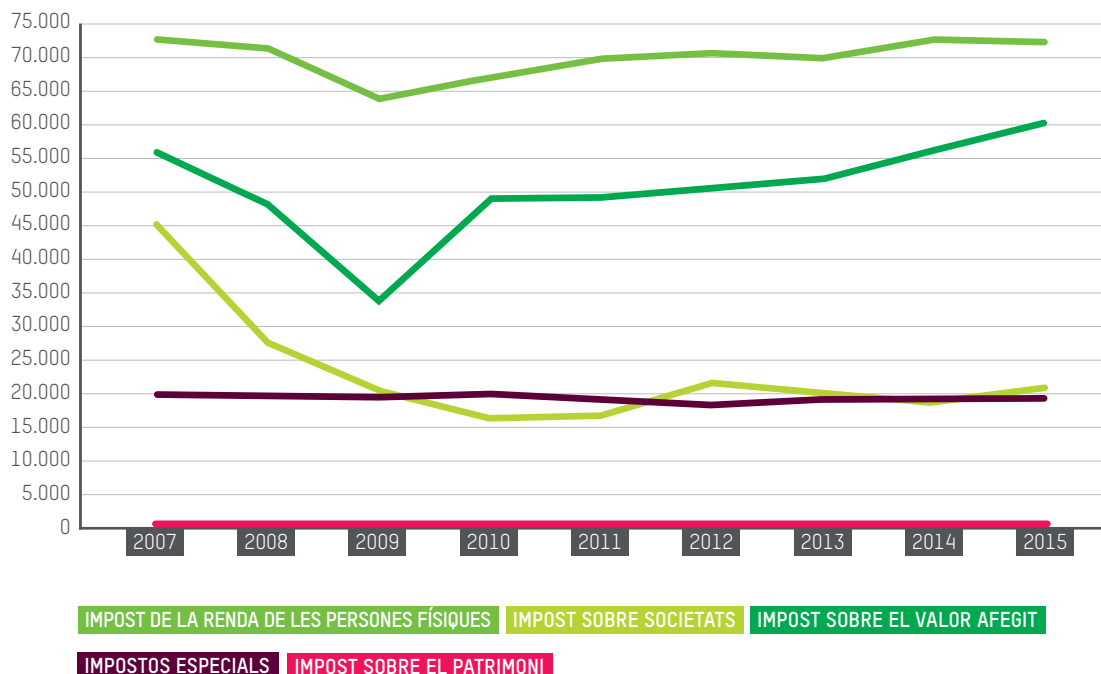
(En %)

Les últimes onades de reformes fiscals que s'han anat encadenant al llarg d'aquests últims vuit anys segueixen sense contribuir a una correcció substancial en la suficiència recaptatòria, ni en la regressivitat del sistema. Espanya continua sent incapaç de fer front als compromisos de reducció del dèficit marcats per la Unió Europea. Aquestes reformes han acabat reforçant els privilegis en el tractament fiscal dels rendiments del capital sobre el treball i el consum: s'ha reduït la progressivitat en l'IRPF i ampliat el pes de l'IVA; la riquesa i el patrimoni queden pràcticament defiscalitzats, i en l'IS es continua apedaçant amb solucions a curt termini que més aviat reverteixen privilegis anteriors. Per exemple, tal com està dissenyat l'impost al patrimoni, aquest s'ha convertit en un impost residual, amb un efecte recaptador mínim i sense rellevància a l'hora de desincentivar la concentració de riquesa. Com es pot observar al gràfic 16, la recaptació per l'impost al patrimoni és una línia gairebé inexistente.

Gràfic 16. Evolució de la recaptació per tipus d'impostos, 2007-2015

(En milions d'euros)

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Informe de recaptació tributària de l'Agència tributària - AEAT

PARADISOS FISCALS: EL GRAN FORAT NEGRE DE LES FINANCES PÚBLIQUES

Falta una reforma integral del sistema tributari espanyol i tampoc no hi ha un pla de xoc per tancar els forats pels quals s'escapen recursos vitals cap als paradisos fiscals. Una investigació recent d'Oxfam identificava els 15 paradisos fiscals més agressius per a la tributació empresarial.²⁹ En l'últim any, s'ha triplicat la inversió que ha sortit des d'Espanya cap a aquests territoris. Només aquests 15 paradisos fiscals atrauen el doble d'inversió des del nostre país que tota Amèrica Llatina o 43 vegades més que la Xina.

Alhora, el 67% de la inversió d'entrada a Espanya en els sis primers mesos de 2016 -dos de cada tres euros- té com a punt d'origen algun d'aquests 15 territoris fiscalment més agressius. En realitat, aquests territoris no solen ser el punt d'origen real de la inversió, sinó que operen com a país intermedi o pont de les inversions, per aprofitar-se així d'esquemes de baixa fiscalitat. **La utilització d'aquests 15 paradisos fiscals per canalitzar la inversió directa cap a Espanya genera unes pèrdues al voltant dels 1.550 milions d'euros.**³⁰ Aquesta quantitat equivaldria al 58% del dèficit que s'estima tindrà el fons de re-

Aquests 15 paradisos fiscals atrauen el doble d'inversió des del nostre país que tota Amèrica Llatina o 43 vegades més que la Xina

serva de les pensions al 2017 ³¹ i és gairebé equivalent al pressupost de cooperació al desenvolupament. ³²

Aquesta desproporció reflecteix que, en general, no és més que d'una inversió fictícia per desviar artificialment beneficis. El paradoxal és que només quatre d'aquests 15 territoris són a la llista oficial espanyola de paradisos fiscals (Illes Verges Britàniques, Illes Bermudes, Illes Caiman i Maurici). Altres territoris, com Suïssa, mai no han estat en aquesta llista des que es va conformar al 1991. No ser a la llista oficial del Ministeri d'Hisenda permet a grans empreses utilitzar-los per escapar més fàcilment de l'escrutini del fisc.

La competitivitat de les empreses no pot construir-se en base a un artifici fiscal, sinó a partir de potenciar altres criteris que generin un veritable valor afegit al nostre país i als països destí de la inversió.

Avui és un imperatiu que Espanya recuperi la capacitat redistributiva del seu sistema fiscal. Per això, és imprescindible recaptar amb justícia per blindar el finançament de les polítiques socials. En una economia que genera tanta desigualtat, la redistribució és vital per corregir les deficiències i garantir la igualtat d'oportunitats que avui amenacen les bases de la democràcia i de l'estabilitat social.

3

CAP A UNA ECONOMIA MÉS HUMANA

Tant durant el període de crisi com durant el creixement recent, l'economia a Espanya s'ha mostrat tremendament injusta i incapaç de satisfer les necessitats de les persones que més ho necessiten. El disseny i l'estructura de la nostra economia, així com els principis sobre els quals es prenen les decisions econòmiques, ens han portat a un punt extrem, insostenible i injust. Acabar amb la pobresa i lluitar contra la desigualtat extrema requereixen repensar el model econòmic. Necessitem una economia alternativa que permeti a les persones treure el major profit del seu talent i el seu ímpetu, una economia que treballi per a la majoria i unes polítiques que ajudin totes aquelles persones que es troben excloses.

Aquesta **economia més humana** ha de respondre a les necessitats tant de les persones com del planeta i ha de reconèixer que a la satisfacció d'aquestes necessitats no serà possible d'arribar-hi únicament mitjançant les forces del mercat. En una economia hu-

mana, el govern és el garant dels drets i les necessitats de tothom, i responsable de vetllar perquè els mercats treballin per a l'interès general. Això requereix d'un govern eficaç, responsable i democràtic que actuï en nom de tota la seva gent, i no a favor dels interessos d'una petita però poderosa elit. En una economia humana les persones són valorades per igual i no se les menysprea o discrimina basant-se la seva condició.

Les empreses, igual que l'estat, han d'impulsar aquesta economia humana, però no ho aconseguiran si no són capaces de crear treballs decents i pagar salaris dignes, tractant les dones i els treballadors i treballadores joves de manera equitativa, o si no paguen la seva quota justa d'impostos per contribuir a garantir els drets de totes les persones.

En aquesta **economia per a les persones**, el desenvolupament i el progrés humà no s'aborden exclusivament des de la perspectiva del creixement econòmic, sinó valorant i mesurant el que realment importa. En conseqüència, el PIB és simplement un indicador imperfecte del progrés, i la formulació i les decisions polítiques no s'haurien de prendre exclusivament al voltant d'aquest paràmetre. El PIB i altres indicadors econòmics s'haurien de complementar amb altres que mesurin millor la qualitat de vida, el benestar i les possibilitats de la gent per satisfer adequadament les seves necessitats fonamentals. Sigui quin sigui l'indicador escollit, ha d'anar més enllà de les mitjanes i considerar la desigualtat i la necessitat de reduir la bretxa entre rics i pobres.

Per avançar en aquesta economia alternativa a Espanya, Oxfam Intermón demana al Govern, al Parlament de la XII Legislatura i a les administracions públiques estatal, autonòmiques i locals, de manera urgent:

Equiparar els ingressos del 10% més ric i el 40% més pobre.

Per això cal:

1 Augmentant el salari mínim interprofessional progressivament durant la legislatura fins a arribar aproximadament als 1.000 euros nets mensuals al 2020, augmentant els salaris dels trams que són per sota de la línia de pobresa laboral, perquè les persones treballadores amb salaris més baixos puguin viure dignament. El Govern acaba d'aprovar un increment del 8% de l'SMI per a 2017, un augment substancial respecte als últims anys, però cal garantir un increment similar o superior en els anys següents, per arribar als 1.000 euros al 2020.

GARANTIR

UN SALARI DIGNE

2 Establint escales salarials justes per normativa estatal que regulin les diferències salarials dins dels centres de treball. Amb vista a garantir major equitat retributiva, recomanem establir una escala aproximada d'1:10, en què el salari més alt no superi en més de 10 vegades el salari mitjà d'aquest centre, assegurant que, si s'incrementa el salari màxim, s'incrementa tota l'escala salarial en la mateixa proporció.

3 Promovent una contractació pública que prioritzi centres de treball amb escales salarials iguals o menors a 1:10 entre salari alt i mig, fins que la regulació pública d'escales salarials es faci efectiva. Per això, proposem l'establiment de barems en els processos de contractació de les diferents administracions públiques -central, autonòmica i local-, per prioritzar o incentivar la contractació amb empreses amb escales salarials iguals o menors a 1:10. La Llei de contractació pública espanyola que ara es tramita, resultat de la transposició de la Directiva Europea sobre contractació, ha d'incloure aquesta mesura en el seu articulat.

4 Eliminant la bretxa salarial de gènere, mitjançant la penalització dels centres de treball que incompleixin el dret a la igualtat entre homes i dones, i estableixin salaris diferents per categories laborals idèntiques en funció de si són ocupades fonamentalment per homes o per dones. També a través de millores en la conciliació de la vida personal i familiar, la distribució i el repartiment de les cures.

5 Reforçar els mecanismes de negociació col·lectiva com a element clau per alinear els resultats de les empreses i la retribució dels treballadors i així promoure una adequada pujada de salaris i una reducció de la bretxa salarial.

6 Gravant més els qui més tenen i trencant els privilegis: les empreses i individus han de tributar en funció de la seva capacitat i de la seva activitat econòmica real. Per això, resulta necessari traslladar la càrrega tributària del treball i del consum al patrimoni i al capital, incrementant la pressió fiscal corresponent. Apostant per un impost a les grans fortunes que sigui progressiu i redueixi la concentració de riquesa extrema i recuperant l'impost sobre el patrimoni, amb progressivitat i un enfocament harmonitzat territorialment. Així mateix, recuperant l'impost sobre successions i donacions per a grans fortunes, com a mecanisme per reduir la perpetuació de la desigualtat intergeneracional. Reformant l'impost de societats per apropar el tipus efectiu al tipus nominal i acabar amb els beneficis fiscals de les grans empreses.

ASSEGURAR UN SISTEMA

FISCAL PROGRESSIU

7 Definint i aprovant una llei contra l'evasió fiscal, que ha de prioritzar les mesures i aportar els recursos necessaris per posar fi a l'evasió i elusió fiscal de grans empreses i grans fortunes. Cal combatre l'opacitat dels sistemes fiscals i la impunitat dels grans evasors, tant en l'àmbit domèstic com en l'internacional. A més, s'ha de comprometre amb un marc legislatiu de major transparència i una cooperació fiscal efectiva entre administracions tributàries. Per a això, cal:

- Aconseguir que les grans empreses paguin la part justa del que els correspon per les seves operacions tant a Espanya com a l'exterior.
- Adoptar una definició sobre paradisos fiscals vinculant i establir sancions per als països i les empreses que els utilitzen.
- Impulsar una arquitectura internacional més justa en la qual tots els països es trobin representats en igualtat de condicions.
- Promoure "*Territoris lliures de paradisos fiscals*": A través de l'exemplaritat de l'Administració, mitjançant un mecanisme que impedeixi contractacions públiques (en qualsevol dels nivells de govern) a empreses que operen a través de paradisos fiscals.

8 Es reverteixen les retallades en polítiques socials tan elementals com la salut i l'educació, incrementant els pressupostos fins arribar al 7% per a educació i el 7,3% en sanitat, respecte del PIB.

9 S'incrementa substancialment el pressupost de protecció social enfocat a les persones més vulnerables i que ha caigut radicalment durant la crisi: establir un sistema de garantia d'ingressos mínims perquè totes les persones puguin tenir una vida digna. Aquest sistema ha de garantir uns ingressos mínims a totes les llars. Aquesta renda mínima seria tant per a les persones que no tenen ingressos com per als qui tenen altres fonts d'ingressos que no els permeten arribar a final de mes (treballadors i treballadores pobres, persones que cobren pensions no contributives, etc.).

10 S'incrementa de manera progressiva el pressupost d'ajuda oficial al desenvolupament fins a arribar al 0,4% al 2020, amb un increment del 0,25% al pressupost de 2017 i un increment de 150 milions en ajuda humanitària per atendre principalment la crisi de desplaçament global.

**ASSEGURAR UNS
PRESSUPOSTOS QUE
PRIORITZIN LES PERSONES
MÉS VULNERABLES**

NOTES

- ¹ Credit Suisse (2016), Global Wealth Report 2016, Taula 1 disponible a: <https://www.credit-suisse.com/ch/en/about-us/research/research-institute/global-wealth-report.html>
- ² Indicadors estructurals de l'economia espanyola i de la UE, quadre 1.4 del Banc d'Espanya. Disponible a: http://www.bde.es/webbde/es/estadis/infoest/si_1_4.pdf
- ³ CIS (2016) Baròmetre de No 2016, Avanç de resultats, Estudi núm. 3159, novembre 2016; disponible a: http://datos.cis.es/pdf/Es3159mar_A.pdf
- ⁴ Els decils (referits a la renda, a la riquesa o als salaris) són segments exactament iguals en què es divideix la població d'acord amb els seus nivells de renda, riquesa o salaris. D'aquesta manera, la població es divideix en deu segments iguals, anomenats decils: el primer és el que correspon al 10% de la població amb menors ingressos (renda o salaris) o riquesa, i el desè el que correspon al 10% de la població amb més ingressos o riquesa.
- ⁵ OECD Income Distribution Database. Disponible a: <http://oe.cd/idd>
- ⁶ Dades d'Eurostat Gini coefficient of equivalised disposable income - EU-SILC survey. Disponible a: <https://goo.gl/Ck6A8k>
- ⁷ Bravo, S. (2016), "L'estat de la desigualtat", disponible a: <http://metroscofia.org/el-estado-de-la-desigualdad/>
- ⁸ Credit Suisse (2016), Global Wealth Report 2016, Taula 1 disponible a: <https://www.credit-suisse.com/ch/en/about-us/research/research-institute/global-wealth-report.html>
- ⁹ El coeficient de Gini és el mètode de mesurament de la desigualtat més conegut i en què una puntuació de 0 reflectiria una igualtat total, en què a cada persona correspon la mateixa porció, i una puntuació d'1 (o 100) significaria que una sola persona és propietària de tot. Un Gini més petit, per tant, és preferible i un augment implica l'augment de la desigualtat.
- ¹⁰ Gini coefficient of equivalised disposable income before social transfers (Pensions excluded from social transfers) [ilc_di12c]
- ¹¹ Dades d'Eurostat EU-SILC survey (ilc_di01), referits a renda nacional disponible. Disponible a: <https://goo.gl/E9Ncjl>
- ¹² Dades d'Eurostat ilc_peps01. Disponible a: <https://goo.gl/fXms97>
- ¹³ Dades d'Eurostat ilc_peps01. Disponible a: <https://goo.gl/fXms97>
- ¹⁴ Pla Ortiz, JC (2016), L'estat de la pobresa, seguiment de l'indicador de risc de pobresa i exclusió social a Espanya, 2009-2015, EAPN (Xarxa Europea de Lluita contra la Pobresa i l'Exclusió Social). Disponible a: http://www.eapn.es/estadodepobreza/ARCHIVO/documentos/Informe_AROPE_2016_Resumen_Ejecutivo.pdf
- ¹⁵ Enquesta de Població Activa de l'INE, disponible a: <http://www.ine.es/dynt3/inebase/es/index.htm?padre=982&capsel=989>
- ¹⁶ OECD (2016), How does Spain compare? A OCDE (2016), Employment Outlook 2016. Disponible a: <http://www.oecd.org/spain/Employment-Outlook-Spain-EN.pdf>
- ¹⁷ Pérez Infante, JI (2015), Mercat de treball i devaluació salarial, Revista Alternatives Econòmiques, núm. 32. Disponible a: <http://alternativaseconomicas.coop/articulo/analisis-de-coyuntura/mercado-de-trabajo-y-devaluacion-salarial>
- ¹⁸ Comptabilitat Nacional Trimestral, base 2010 de l'INE. Disponible a: <http://www.ine.es/jaxiT3/Tabla.htm?t=9376&L=0>
- ¹⁹ "Els salaris cedeixen, els beneficis resisteixen", disponible a: http://cincodias.com/cincodias/2016/11/11/economia/1478886616_455456.html
- ²⁰ Orsini, K. (2014), Wage adjustment in Spain: slow, inefficient and unfair?, ECFIN Country Focus, Volume 11, Issue 10, November 2014. Disponible en: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/country_focus/2014/pdf/cf_vol11_issue10_en.pdf
- ²¹ Oxfam Intermón (2016), Baixen els salaris, creix la desigualtat. L'impacte de les diferències salarials a les llars, Informe d'Oxfam Intermón núm. 40, novembre de 2016. Disponible a: http://bit.ly/InfoSalariosOxfam_a_partir_de_dades_de_l'Enquesta_de_Condicions_de_Vida_de_l'INE
- ²² Informació procedent de la Labour Force Survey d'Eurostat, disponible a: http://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/lfsi_esms.htm
- ²³ Oxfam Intermón (2015), 'Major igualtat salarial: antídoto contra la desigualtat'. Tenint en compte que al 2014 el salari mitjà va ser de 22.575,6 euros bruts anuals (EPA) o 22.858,17 (EES), l'SMI que suposés el 60% del salari mitjà seria al voltant de 13.545,36 euros (EPA) o 13.714,90 euros bruts anuals (EES).
- ²⁴ Camps, R. i JR Pin Arboledas, (2015). Baròmetre de consum Barclaycard-IESE Com, en què i amb què gasten els espanyols? El comportament del consum durant els anys de crisi econòmica. Disponible a: http://www.iese.edu/es/files/Bar%20con%20cambios%20Lucia%20final%20FINAL%20de%20VERDAD_tcm5-117187.pdf
- ²⁵ El percentatge referit als impostos suportats per les famílies inclou l'impost a la renda de les persones físiques, l'impost sobre la renda dels no residents, l'impost sobre el valor afegit i els impostos especials. El percentatge referit a les empreses inclou l'impost sobre societats, els impostos mediambientals i altres ingressos.

²⁶ KPMG (2015). 2015 Global Tax Rate Survey. Disponible en:

<https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2015/11/global-tax-rate-survey-2015-v2-web.pdf>

²⁷ Dades referides als ingressos del Govern com a percentatge del PIB procedents d'Eurostat <https://goo.gl/a0fu7u>

²⁸ OECD (2014), "Social Expenditure Update - Social spending is falling in some countries, but in many others it remains at Historically high levels", disponible a: <http://www.oecd.org/social/expenditure.htm>

²⁹ Oxfam (2016), Guerres Fiscals. Disponible a:

https://www.oxfam.org/sites/www.oxfam.org/files/file_attachments/bp-race-to-bottom-corporate-tax-121216-en.pdf

Per ordre d'importància, aquests 15 paradisos fiscals són: (1) Illes Bermudes, (2) Illes Caiman, (3) Països Baixos, (4) Suïssa, (5) Singapur, (6) Irlanda, (7) Luxemburg, (8) Curaçao, (9) Hong Kong, (10) Xipre, (11) Les Bahames, (12) Jersey, (13) Barbados, (14) Maurici i (15) Illes Verges Britàniques.

³⁰ Vegeu metodologia utilitzada per a aquest càlcul a l'informe Hidden Billions elaborat per Oxfam Austràlia. Les dades referides a la inversió estrangera procedent i amb destinació a Espanya procedeixen de MINECO Data Invest, primer semestre de 2016. Disponible a:

<http://datainvox.comercio.es/>

³¹ Viaña D. (2016), "El Govern admet davant Brussel·les que només hi ha 'guardiola' de les pensions per a un any". Disponible a:

<http://www.elmundo.es/economia/2016/10/18/5805215846163fb9238b469d.html>

³² Oxfam Intermón (2015), La realitat de l'ajuda Total AOD neta al 2014: 1.415 milions d'euros. Disponible a: <http://www.realidadayuda.org/>

© Oxfam Intermón gener 2017

Aquest document ha estat escrit per Iñigo Macías Aymar i Susana Ruíz Rodríguez. Els autors agraeixen la col·laboració i els comentaris de Miguel Alba, Lara Contreras, Nerea Basterra, Ana María Claver, Carolina Gasca, Ricardo Magán, Francesc Mateu, José Moisés Martín Carretero, Luis Molina, Alex Prats i Chema Vera en la seva elaboració. Forma part d'una sèrie de documents dirigits a contribuir al debat públic sobre polítiques humanitàries i de desenvolupament.

Per a més informació sobre els temes tractats en aquest document, si us plau poseu-vos en contacte amb msambade@oxfamintermon.org

Aquesta publicació està subjecta a copyright però el text pot ser utilitzat lliurement per a la incidència política i campanyes, així com en l'àmbit de l'educació i de la investigació, sempre que s'indiqui la font de forma completa. El titular dels drets d'autor sol·licita que qualsevol ús de la seva obra li sigui comunicat amb l'objecte d'avaluar-ne l'impacte. La reproducció del text en altres circumstàncies, o el seu ús en altres publicacions, així com en traduccions o adaptacions, es pot fer després d'haver obtingut permís i pot requerir el pagament d'una taxa. Ha de posar-se en contacte amb msambade@oxfamintermon.org

La informació en aquesta publicació és correcta en el moment de enviar-se a impremta.

Informe d'Oxfam Intermón número 42

OXFAM

Oxfam és una confederació internacional de 20 organitzacions que treballen juntes en més de 90 països, com a part d'un moviment global a favor del canvi, per construir un futur lliure de la injustícia que suposa la pobresa:

Oxfam Alemanya (www.oxfam.de)

Oxfam Amèrica (www.oxfamamerica.org)

Oxfam Austràlia (www.oxfam.org.au)

Oxfam-en-Bèlgica (www.oxfamsol.be)

Oxfam Canadà (www.oxfam.ca)

IBIS (Dinamarca) (www.ibis-global.org)

Oxfam França (www.oxfamfrance.org)

Oxfam GB (www.oxfam.org.uk)

Oxfam Hong Kong (www.oxfam.org.hk)

Oxfam Índia (www.oxfamindia.org)

Oxfam Intermón (www.oxfamintermon.org)

Oxfam Irlanda (www.oxfamireland.org)

Oxfam Itàlia (www.oxfamitalia.org)

Oxfam Japó (www.oxfam.jp)

Oxfam Mèxic (www.oxfamexico.org)

Oxfam Novib (www.oxfamnovib.nl)

Oxfam Nova Zelanda (www.oxfam.org.nz)

Oxfam Quebec (www.oxfam.qc.ca)

Oxfam Sud-àfrica (www.oxfam.org.za)

Observador: Oxfam Brasil (www.oxfam.org.br)

Per a més informació, escriviu a qualsevol de les organitzacions o aneu a www.oxfam.org

Correu electrònic: advocacy@oxfaminternational.org

www.oxfamintermon.org

Aquesta publicació ha estat elaborada amb l'assistència de la Unió Europea. El seu contingut és responsabilitat exclusiva d'Oxfam Intermón, i en cap cas s'ha de considerar que reflecteix els punts de vista de la Unió Europea.